

3. Кириченко Р.А., Сідак В.С., Лаптев С.М., Захаров О.І., Пригунов П.Я. та ін. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008 – 403 с.
4. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: Навч. пос. – К: Центр учбової літератури, 2008 – 240 с.
5. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства / Т.М Іванюта., А.О.Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
6. Минаев Г.А. Безопасность организации: Учебник. – К.: КНТ, 2009. – 440 с.
7. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. – К.:Правова єдність, 2009. – 54 с.
8. Сумець А.М. Логистика: Теория, ситуации, практические задания: Учебное пособие. – Х.: «Хай – Тек Пресс», 2008. – 320с.
9. Шемаєва Л.Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією з суб'єктами зовнішнього середовища: Монографія / Рада нац. безпеки і оборони України, Нац. Ін-т пробл. Між нар. безпеки. – К.: НУПМБ, 2009. – 357 с.
10. Чухрай Н., Гірна О. Формування ланцюга поставок: питання теорії та практики. Монографія. – Львів: «Інтелект - Захід», 2007 – 232 с.

Анотація. В работе для обеспечения соответствующего уровня экономической безопасности предприятий предложен логистический подход. Оценку экономической безопасности предприятия предлагается совершать путем разделения каждой подсистемы на отдельные элементы, с последующим рассмотрением параметров и характеристик, влияющих на состояние экономической безопасности каждого элемента, и последующей поочередной оценкой экономической безопасности каждой подсистемы и логистической системы в целом.

Ключевые слова: логистика, экономическая безопасность, логистическая система, субъект хозяйствования.

Summary. In this article, to ensure an appropriate level of economic security offered logistic approach. Assessment of economic security offered by the division to each subsystem into separate elements. In consideration of the following parameters and characteristics that affect the economic security of each item. And further turns the economic evaluation of each security subsystem and logistics system as a whole.

Key words: logistics, economic security, logistic system, economic activity agent.

Рецензент д.е.н., професор Університету економіки та права «КРОК»

Кириченко О.А.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.

УДК 330.12:330.17:336

ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ – БАЗОВІ СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Ревак І.О., к.е.н., доцент(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Проаналізовано сутність понять «об'єкт» та «суб'єкт» фінансової безпеки (ФБ) в науковій економічній літературі. Запропоновано власну класифікацію об'єктів ФБ залежно від рівнів та видів ФБ; охарактеризовано суб'єкти забезпечення ФБ держави.

Ключові слова: об'єкти фінансової безпеки, суб'єкти фінансової безпеки, рівні фінансової безпеки, види фінансової безпеки.

Постановка проблеми. ФБ є провідною складовою економічної безпеки (ЕБ) України, віддзеркалює систему взаємовідносин та взаємозалежності суб'єктів господарювання (СГ) в фінансовій сфері. Під ФБ розуміємо такий динамічний стан фінансових відносин, за якого б створювались сприятливі умови та необхідні ресурси для розширеного відтворення, економічного росту та підвищення життєвого рівня населення, удосконалення національної фінансової

системи для успішної протидії внутрішнім і зовнішнім факторам дестабілізації фінансового стану в державі [1, С.241].

Ефективне функціонування системи ФБ здійснюється через механізм забезпечення ФБ, сутність якого полягає у захисті національних фінансових інтересів, національних цінностей, недопущенні втрати фінансової незалежності та ефективному функціонуванні фінансової системи держави (ФСД) в цілому. Загалом механізм забезпечення ФБ держави (ФБД) представлений сукупністю конкретних дій суб'єктів безпеки за допомогою спеціальних фінансових методів, засобів та важелів сприяти виявленню, попередженню та ліквідації реальних та потенційних загроз ФБД.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні в науковій літературі ведуться дискусії відносно трактування сутності об'єкта ФБ, тобто предмета, на який спрямовується дія суб'єктів щодо забезпечення ФБ. Так, на думку Єрмошенка М.М., *об'єктами ФБ* є фінансово-кредитна сфера як механізм і явища, на які спрямовується діяльність суб'єктів ФБД щодо забезпечення ФБ. *Суб'єктами ФБ* виступають держава – законодавча, виконавча і судова влада, фінансово-кредитна сфера як система сукупність фінансових інститутів; регіони; первинні ланки національної економіки; населення [2, С.34]. Барановський О.І. до об'єктів ФБ відносить фінансові інтереси на усіх рівнях фінансових відносин; фінансові ресурси; фінансові інструменти і послуги; фінансову, грошово-кредитну, валютну, банківську, бюджетну, податкову, розрахункову, інвестиційну, митно-тарифну та фондову системи, а також систему ціноутворення [3, С.28-30]. Окремі автори вважають, що об'єктом ФБД є фінансова система, а конкретніше – усі її сфери та ланки: людина і громадянин, домогосподарство; підприємства, установи, організації; окремі території та регіони; суспільство (його інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище, природні ресурси); держава [4, С.487].

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтування сутності понять «об'єкт» і «суб'єкт» ФБ, з'ясування їх місця та ролі в системі ФБД.

Виклад основного матеріалу. Однією із найважливіших проблем ефективного функціонування ФСД є створення комплексної системи ФБД. До основних складових цієї системи належать об'єкти безпеки, суб'єкти безпеки та механізм забезпечення ФБД. Враховуючи багатоаспектність поняття ФБ, складність взаємозв'язків і взаємозалежності різних її елементів, а також необхідність консолідації економічних і фінансових інтересів громадян, підприємств, регіонів і держави у напрямі забезпечення стійкого економічного розвитку,

доцільно розглядати такі рівні ФБ: міжнародна безпека; безпека держави; безпека регіону; безпека підприємства; безпека домогосподарства; безпека особи. Аналіз базових елементів системи ФБД – об'єктів та суб'єктів безпеки – пропонуємо здійснювати, виходячи із рівнів ФБД. На нашу думку, **об'єктами фінансової безпеки** є:

- **фінансові інтереси** держави, регіону, підприємства, домогосподарства, особи – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності, визначальні потреби суспільства, держави, регіону, домогосподарства, особи. *Національні фінансові інтереси* – сукупність об'єктивних потреб окремої держави, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток ФСД. До *фінансових інтересів держави* можна віднести: забезпечення виконання прийнятого бюджету на поточний рік; забезпечення монетарної та валютно-курсової стабільності; зміцнення банківської системи; зміцнення національного інвестиційного потенціалу; підвищення інноваційної активності вітчизняних підприємств; детінізацію економіки; мінімізацію впливу світових фінансових криз на ФСД.

До *фінансових інтересів регіону* належать: підтримання фінансового потенціалу регіону на відповідному рівні; активізація внутрішніх та зовнішніх джерел інвестиційних надходжень; забезпечення справедливого перерозподілу доходів з метою вирівнювання соціально-економічного розвитку регіону; ефективне використання фінансових ресурсів регіону.

Основними *фінансовими інтересами підприємства* є: зростання ринкової вартості підприємства; максимізація прибутку; забезпечення підприємства основними та оборотними засобами; забезпечення підприємства інвестиціями; оптимізація відрахувань підприємства до бюджету.

Фінансовими інтересами домогосподарства та особи виступають: зростання реальних доходів населення; підвищення купівельної спроможності доходів; підвищення життєвого рівня населення.

- **фінансові ресурси (ФР)** держави, регіону, підприємства, домогосподарства, особи.

Фінансові ресурси держави – податкові надходження, надходження від продуктивної діяльності, державних послуг, майна, позичкових коштів. *Фінансові ресурси регіону* – це грошові кошти, які акумулюються в місцевих бюджетах чи належать державним регіональним інституціональним одиницям в результаті створення та розподілу валового регіонального продукту. *Фінансові ресурси підприємства* – це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. ФР виступають у формі грошових доходів і капіталу, зокрема, кредити, прибуток, бюджетні асигнування тощо. *Фінансові ресурси домогосподарства або особи* – грошові

доходи (заробітна плата, пенсії, стипендії, дивіденди тощо), грошові витрати (податки, страхові платежі та ін.).

• **фінансова система держави**, зокрема, усі її сфери та ланки:

- сфери фінансової системи: фінанси СГ, державні фінанси, міжнародні фінанси, фінансовий ринок;

- ланки фінансової системи: фінанси підприємств, фінанси домогосподарств, державний бюджет, цільові державні фонди, державний кредит, фінанси державного сектора, ринок цінних паперів, ринок позичкових капіталів, фінанси міжнародних організацій, міжнародні розрахунки, страхування (особисте, майнове, відповідальності, підприємницьких ризиків).

Враховуючи розгалужену структуру ФБ, зокрема її складові елементи (бюджетна безпека, боргова безпека, валютна безпека, грошово-кредитна безпека, інвестиційна безпека, ФБ фондового ринку, ФБ страхового ринку), до об'єктів ФБ можна також віднести: баланс доходів і видатків державного й місцевих бюджетів, внутрішній та зовнішній борг, національну та іноземну валюти, сальдо платіжного балансу, розмір грошової маси, форми безготівкових

розрахунків, інвестиційні ресурси, податкові платежі, цінні папери, обсяг капіталізації фондового ринку, страхові платежі тощо.

Забезпечення ФБ на кожному рівні здійснюється за допомогою конкретних суб'єктів.

Суб'єктами ФБ є:

- міжнародні фінансові інститути та організації;

- держава в особі законодавчого органу, виконавчих та судових органів (інституцій) – Президент України, ВРУ, КМУ, РНБОУ, Міністерство фінансів України, суди загальної юрисдикції, СБУ тощо;

- установи фінансово-кредитної сфери, зокрема НБУ, комерційні банки, страхові компанії, фондові біржі, кредитні спілки, інвестиційні фонди та компанії, довірчі товариства та ін.;

- регіональні фонди, асоціації, консорціуми тощо;

- фірми, підприємства, інші суб'єкти господарювання;

- домогосподарства;

- населення (особа).

На наш погляд, суб'єкти ФБ слід розглядати залежно від рівня та виду ФБД (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні ФБ та суб'єкти їх забезпечення

Рівні ФБ	Суб'єкти забезпечення ФБ
Міжнародна ФБ	МВФ, Світовий банк, ЄБРР, МБРР та ін.
ФБД	Президент України, Верховна рада України, Кабінет міністрів України, РНБОУ, Міністерство фінансів України, Державне казначейство, Державна контрольно-ревізійна служба, НБУ, комерційні банки, страхові компанії, ДПА, Рахункова палати ВРУ, інвестиційні фонди, ДКЦПФР
ФБ регіону	Місцеві органи влади, ДПП, фінансові управління обласних державних адміністрацій, контрольно-ревізійні управління, головні управління Державного казначейства України
ФБ підприємства	Керівник підприємства, служба безпеки, фінансовий відділ, ін. відділи
ФБ домогосподарства	Члени домогосподарства (сім'ї) працездатного віку
ФБ особи	Особа

Висновки. Безумовно, обґрунтування сутності об'єктів та суб'єктів ФБ є лише початковим етапом у складному процесі забезпечення ФБД в цілому. Усі дії із забезпечення ФБД повинні спрямовуватися в першу чергу на об'єкти, а вже за допомогою арсеналу спеціальних методів, засобів, функцій тощо суб'єкти безпеки повинні забезпечувати безпеку кожного рівня та виду ФБ. З'ясування місця та ролі решти елементів системи ФБД є предметом подальших наукових досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1.Ревак І.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект //

Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. Збірник наук. праць. – 2009. – Вип. 2. – С. 238-247.

2.Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.

3.Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): Монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.

4.Фінанси: підручник / За ред. С.І. Юрія., В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

Анотація. Проаналізована сутність понять «об'єкт» і «суб'єкт» фінансової безпеки в научній економічній літературі. Предложена собствена класифікація об'єктів фінансової безпеки в залежності від рівнів і видів фінансової безпеки; охарактеризовані суб'єкти забезпечення фінансової безпеки держави.

Ключові слова: об'єкти фінансової безпеки, суб'єкти фінансової безпеки, рівні фінансової безпеки, види фінансової безпеки.

Summary. The essence of concepts "object" and "subject" of financial safety in the scientific economic literature is analysed. Own classification of objects of financial safety depending on levels and types of financial safety is offered; subjects of maintenance of financial safety of the state are defined.

Keywords: objects of financial safety, subjects of financial safety, levels of financial safety, types of financial safety.

*Рецензент д.е.н., професор ЛДУВС Палига Є.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 347.21

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ ЗАХИСТУ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Журавльова І.В., к.е.н., доцент (ХНЕУ)

В статті відображений теоретико-методичний підхід до визначення сутності інтелектуального капіталу як об'єкта захисту в системі фінансової безпеки, розроблена концептуальна модель структури інтелектуального капіталу підприємства, яку складають компетентнісний, структурний, споживчий та партнерський капітали.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, загрози інтелектуальний капітал, людський капітал, компетентнісний капітал, структурний капітал, партнерський капітал.

Постановка проблеми. В сучасному наддинамічному ринковому середовищі знання, навички персоналу, технології менеджменту, мережні відносини перетворились в стратегічні ресурси. Саме ці специфічні ресурси інформаційної природи формують інтелектуальний капітал (ІК) економічних систем різного рівня, який стає їх системоутворюючим елементом, вирішальним фактором, що підтримує та посилює їх конкурентоспроможність на всіх рівнях [1-3]. Тому успішні економічні агенти (ЕА) інтегрують в управлінні не тільки фінансовий капітал (ФК), але й інтелектуальний, що стає стратегічною перевагою в конкурентній боротьбі. Тому системне дослідження ІК як об'єкта захисту в системі фінансової безпеки (ФБ) набуває все більшої актуальності, і характеризується відносною новизною, що в сукупності обумовлює необхідність поглиблення теоретичного і методичного опрацювання проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що досвід розвинених країн свідчить про

закріплення з кінця ХХ ст. нової інформаційної парадигми економічного розвитку на основі інтенсивного використання людського і ІК [4]. Костюк В. Н. справедливо відзначає, що «в інформаційному суспільстві капітал функціонує не в речовинно-грошовій, а в речовинно-грошово-інформаційній формі» [5]. Можливості високої капіталізації і швидкого економічного зростання показують компанії з новою структурою капіталу, де домінує ІК. Порівняльний аналіз результатів діяльності за 5 років 25 компаній нового типу і 27 крупних традиційних фірм показали перевищення ринкової капіталізації до вартості акціонерного капіталу більш ніж в 5 разів, середньорічні темпи зростання доходів компаній відповідно склали 24% проти 2%. [6]. Крім того, на сучасному етапі відбувається активізація досліджень з проблем ФБ [7,8].

Виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Але ФБ в умовах економіки знань вимагає від фінансових менеджерів розширення кола